ସୌ. ବିଜୟ ଓରଫ ବେବି

ବନାମ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ

3 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2003

[ଦୋରାଇସ୍ୱାମୀ ରାଜୁ ଏବଂ ଅରିଜିତ୍ ପଶାୟତ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଅପରାଧିକ ଆଇନ:

ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା, 1860 - ଧାରା 201 - ମୌଳିକ ଉପାଦାନ - ଏହା ଅଧୀନରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ - ଗ୍ରହଣୀୟତା - ଆବେଦନକାରୀ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠରୀରେ ଶୋଇଥିବା ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଭାଇ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଜାଳି ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ - ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା, ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଲୁଚାଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଅଭିଯୁକ୍ତର ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ - ଆବେଦନକାରୀଙ୍କର ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ ଥିବାକୁ ଦାୟୀ କରି ଧାରା 201 ଅଧୀନରେ ଆବେଦନ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବିଷୟ ନାହିଁ - ଦଣ୍ଡାଦେଶ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଛି - ଧାରା 302; 304B ଏବଂ 498A

ମୃତକଙ୍କୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଭାଇ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ବିବାହର ଅଳ୍ପ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ମୃତକଙ୍କୁ ଜାଳି ହତ୍ୟା କରାଯାଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302, 304B, 498A ଏବଂ 201 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । IPC ର ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅପରାଧରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଟେ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ, ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ IPC ର ଧାରା 201 ର ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଅଟେ; ଯେହେତୁ ଜଳିଯିବା ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା, ପ୍ରମାଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ; IPCର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ

ଦୋଷ ମୁକ୍ତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ମୃତକଙ୍କ ହତ୍ୟାରେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଭୂମିକା ନଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ଦୋଷସିଦ୍ଧି ପୋଷଣୀୟ ନଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ତରଫରୁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ IPC ର ଧାରା 302 ସହ ଜଡିତ ଅପରାଧରୁ ଯଦିଓ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୁଅନ୍ତି, ତଥାପି IPC ର ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ଗ୍ରହଣୀୟ ଅଟେ ।

ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରି, ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ 1.1. IPC ର ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତର ଅପରାଧୀକୁ ଲୁଚାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଥିଲା । ଏହାକୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଅଭିଯୁକ୍ତର ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅପରାଧୀକୁ ଲୁଚାଇବାର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ତଥ୍ୟ ଯେ ଲୁଚାଇବା ଦ୍ୱାରା ସେହି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା, ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, କାରଣ ଧାରା 201 ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କେବଳ ଏକ ସମ୍ଭାବନା ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ଧାରଣ କରିଥାଏ । [344-B, C]

1.2 ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧର ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି - (i) ଏକ ଅପରାଧ ଘଟାଯାଇଛି, (ii) ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏପରି ଏକ ଅପରାଧ ଘଟିଛି ବୋଲି ଜାଣିଥିଲା କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କାରଣ ରଖିଥିଲା,(iii) ଏପରି ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ସେ - (a) ସେହି ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିଦେଇଥିଲେ, କିମ୍ବା (b) ସେହି ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ଯାହା ସେତେବେଳେ ସେ ଜାଣିଥିଲେ କିମ୍ବା ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲେ; (iv) ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଆଇନଗତ ଦଣ୍ଡରୁ ବଞ୍ଚେଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ଉପରୋକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହି ଆଇନଗତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ବାସ୍ତବିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିଲେ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ଯେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାପନ କରିନାହାନ୍ତି । [344-E-H]

2.1 ଯଦିଓ IPCର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୋଷମୁକ୍ତ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏକ ପ୍ରଦତ୍ତ ମାମଲାରେ ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ଗ୍ରହଣୀୟ ଅଟେ, ଏହି ଆଇନଗତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବିବାଦୀୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀ IPC ର ଧାରା 302 ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗରୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବା ତଥ୍ୟ

ବ୍ୟତୀତ, ଅପରାଧ ଘଟାଯାଇଥିବା ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଧାରଣା ଦ୍ୱାରା ଧାରା 201 ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉପାଦାନ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । [345-B-D]

ଭି. ଆଇ. ତ୍ରେସା ବନାମ *କେରଳ ରାଜ୍ୟ,* **[2001] 3 SCC 549, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

2.2 ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଅଭିଯୋଗମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଏକ ପ୍ରଦତ୍ତ ମାମଲାରେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1908 ର ଧାରା 464 ଅନୁଯାୟୀ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋପ ବିଚାରଣକୁ ଅସିଦ୍ଧ କରେ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ ବାଦ ଦେବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଏବଂ ଏପରିକି ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଠାରୁ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ସାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଅଟେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଘଟିଥିବା ଅପରାଧ ବିଷୟରେ ଜାଣିଥିବା ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିବା ପାଇଁ ବିବରଣୀରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ ଯାହା ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ କାରଣ ହୋଇପାରେ । [345-C-D]

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା: ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 901/1996 ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 362 ଏବଂ 394/1992 ରେ ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 26.4.96 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ୟୁ. ଆର. ଲଳିତ ଏବଂ ଏ. କେ. ସାଂଘୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର କେଶବରାଓ ଆଡଶୂରଙ୍କ ପାଇଁ ମୁକେଶ କେ. ଗିରି ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଅରିଜିତ୍ ପଶାୟତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତା, 1860 (ସଂକ୍ଷେପରେ 'IPC') ର ଧାରା 302, 304-B, 498-A ଏବଂ 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ତାଙ୍କ ଭାଇ ନେପାଳଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହ ଆବେଦନକାରୀ-ବିଜୟଙ୍କୁ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ଭଣ୍ଡାରାର II ଅତିରିକ୍ତ ଦୌରା ବିଚାରପତି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ IPCର ଧାରା 302, 304-B, 498-A ସହିତ ଜଡିତ ଅପରାଧରୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ IPCର ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ

କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ RI ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । IPC ର ଧାରା 302 ଏବଂ 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ଘଟାଇଥିବା ହେତୁ ତାଙ୍କ ଭାଇଙ୍କୁ (ଏହା ପରେ 'ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 1 କିମ୍ବା 'A-1') ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଯଥାକ୍ରମେ ଆଜୀବନ ଏବଂ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଥିଲା । ବମ୍ବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନାଗପୁରସ୍ଥିତ ବିଚାରପୀଠ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ (ଏହା ପରେ 'ଅଭିଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟା 2 କିମ୍ବା A-2' ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ) ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିଥିଲେ ।ଉଭୟ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଆମକୁ ଅବଗତ କରାଯାଇଛି ଯେ A-1 ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା SLP କୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ କରାଯାଇଛି ।

ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଉଭୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ-ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି:

ଉଷାଙ୍କର (ଏହା ପରେ 'ମୃତକ' ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ) 16.5.1989 ତାରିଖରେ A-1 ଙ୍କ ସହିତ ବିବାହ ହୋଇଥିଲା । ସେ 18.5.1989 ତାରିଖରେ ତାଙ୍କ ପିତାମାତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ 4.6.1989 ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଠାରେ ରହିଥିଲେ । ଏହାପରେ ମୃତକଙ୍କୁ A-1ଙ୍କ ଘରକୁ ଅଣାଯାଇଥିଲା । 24.6.1989 ତାରିଖରେ, ମୃତକଙ୍କ ପିତା ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଜାଳି ହତ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ଯଦିଓ A-1 ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଏହି ମାମଲାଟି ଆତ୍ମହତ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଥିଲା । ମୃତକଙ୍କ ବାପା ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ପୋଲିସ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ । ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆରୋପ ଫର୍ଦ୍ଦ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଉପରୋକ୍ତ ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଉଭୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ-ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଆରୋପ ଲଗାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ଏହା ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ହେବ ଯେ A-2 ର 15.5.1989 ତାରିଖରେ ବିବାହ କରିଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ତାଙ୍କ ଭାଇ A-1 ଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଏପରି ଭାବେ ବିବରଣୀରେ ଥିବା ଜିନିଷ ଆଣିଥିଲେ ଯେ ମୃତକ ଏବଂ A-1 ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଶୋଇଥିଲେ ଏବଂ ମୃତକଙ୍କ ମୃତଦେହ ରୋଷେଇ ଘରେ ମିଳିଥିଲା । ବିଚାର କରୁଥିବା ଅଦାଲତ ବିବରଣୀରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ଘଟଣାର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଉଭୟ A-1 ଏବଂ A-2 ତୁଲେଇଥିବା ଭୂମିକା ଏବଂ ମୃତକ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଥିଲେ ବୋଲି ଭୁଲ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ଦୋଷୀ ଥିଲେ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ତୁରନ୍ତ ପୋଲିସକୁ ତଥା ପରେ ମୃତକଙ୍କ

ପିତାମାତା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟମାନଙ୍କୁ ଏହି ଘଟଣା ବିଷୟରେ ମିଥ୍ୟା ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ଧାରା 201 କୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ମୃତକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଜାଣି ଆଇନଗତ ଦଣ୍ଡରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଉଭୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଏହାକୁ ଏକ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ବୋଲି ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । A-1ର ଭୂମିକା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିଥିବା ପ୍ରମାଣକୁ ଏହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲେ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ଆବେଦନରେ IPC ର ଧାରା 201 ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ବିଚାର କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଏପରିକି ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ଉପନୀତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ଉଭୟ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସମୟରେ ଗୃହରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ, ପ୍ରମାଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିବାରେ ଉଭୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଭୂମିକା ରହିଛି । ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ସହ ଆବେଦନକାରୀ A-2ଙ୍କ ଆବେଦନ ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ଆବେଦନକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ୟୁ. ଆର. ଲଳିତ କହିଥିଲେ ଯେ IPC ର ଧାରା 201ର ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଛି । ଗଠିତ ଅଭିଯୋଗ ଏହା ଥିଲା ଯେ ଉକ୍ତ ଅପରାଧ (ଉଷାବାଈଙ୍କ ହତ୍ୟା) ର କିଛି ପ୍ରମାଣକୁ ଆବେଦନକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ଧାରା 201ରେ ଦୁଇଟି ଭାଗ ରହିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ (1) ପ୍ରମାଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରାଇବା (2) ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଲୁଚାଇବା ପାଇଁ ମିଥ୍ୟା ସୂଚନା ଦେବା ।

ସ୍ୱୀକାରଯୋଗ୍ୟ ଯେ A-2 ଏକ ଭିନ୍ନ କୋଠରୀରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଯେହେତୁ ଜଳିଯିବାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା, IPC ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତାଙ୍କ ଦୋଷମୁକ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନାହିଁ । ମୃତକଙ୍କ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡରେ A-2ର କୌଣସି ଭୂମିକା ନଥିଲା । ଯଦି ଏପରି ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଏହି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ପୋଷଣୀୟ ନୁହେଁ ।

ବିପରୀତରେ, ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ପ୍ରମାଣକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିବା ବିଚାରଣ ଅଦାଲତର ମନ୍ତବ୍ୟକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏକ ମାମଲା ଯେଉଁଠାରେ ଧାରା 201ର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଛି । ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ଯଦିଓ ଜଣେ ଅଭିଯୁକ୍ତ IPC ର ଧାରା 302 ସହ ଜଡ଼ିତ ଅପରାଧରୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୁଅନ୍ତି, ତଥାପି ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ଗ୍ରହଣୀୟ ଅଟେ । *ଭି.*

ଏଲ. ତ୍ରେସା ବନାମ *କେରଳ ରାଜ୍ୟ,* [2001] 3 SCC 549 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

IPC ର ଧାରା 201, ତଥ୍ୟ ପରେ ଅଭିଯୋଗର ଏକ ମାମଲା ଉପସ୍ଥାପନ କରେ । ଲର୍ଡ ହେଲ କହିଛନ୍ତି, "ଏକ ଗୁରୁତର ଅପରାଧ ଘଟିଛି ବୋଲି ଜାଣି ଯେଉଁଠାରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଷ୍କୃତି ପାଆନ୍ତି, କିମ୍ବା ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ଉକ୍ତ ଘଟଣା ପରେ ଏକ ଭାଗୀଦାର ହୋଇପାରନ୍ତି । (ଦେଖନ୍ତୁ 1 ଡେଲ 618) । ତେଣୁ, ଏକ ସହକାରୀ କାର୍ଯୋତ୍ତର ଅନୁମତି ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନରେ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଘଟାଯାଇଥିବା ଅପରାଧ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଉଚିତ୍ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ, ସେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର, ସାହାଯ୍ୟ, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବା କିମ୍ବା ସହଯୋଗ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏବଂ, ସାଧାରଣତଃ ଗିରଫ, ବିଚାର କିମ୍ବା ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବାରେ କୌଣସି ଅପରାଧୀକୁ ବାଧା ଦେବା ପାଇଁ ଯାହା କିଛି ସହାୟତା କରାଯାଇଥାଏ, ତାହା ସହଯୋଗୀଙ୍କୁ ସହଭାଗୀ କରିଥାଏ । ଧାରା 201 ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ କରେ ତାହା ହେଉଛି ଅପରାଧୀକୁ ଲୁଚାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତର ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାକୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଅପରାଧୀକୁ ଲୁଚାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତର ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ତଥ୍ୟ ଯେ ଲୁଚାଇବା ଦ୍ୱାରା ସେହି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା, ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ, କାରଣ ଧାରା 201 ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କେବଳ ଏକ ସମ୍ଭାବନା ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥାଏ ।

ଧାରା 201 ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡିତ କରେ, ଯିଏ କୌଣସି ଅପରାଧ ଘଟାଯାଇଛି ବୋଲି ଜାଣି ସେହି ଅପରାଧର ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ କରେ କିମ୍ବା ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଆଇନଗତ ଦଣ୍ଡରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ମିଥ୍ୟା ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଧାରା 201 ରେ "ନ୍ୟାୟର ଗତିପଥକୁ ବ୍ୟାହତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ" କୁ ଦଣ୍ଡିତ କରିବା ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

ଧାରା 201 ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଅପରାଧ ସହିତ ଜଡିତ:-

(1) ଯେଉଁଠାରେ ଘଟାଯାଇଥିବା ଅପରାଧର ପ୍ରମାଣକୁ ଅପରାଧୀ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିଦେଇଥାଏ ।

(2) ଯେଉଁଠାରେ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅପରାଧୀ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଏ ଯାହା ସେ ଜାଣିଥାଏ କିମ୍ବା ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିଥାଏ ।

ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧର ମୌଳିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି -

(i) ଏକ ଅପରାଧ ଘଟାଯାଇଛି;

(ii) ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏପରି ଏକ ଅପରାଧ ଘଟାଯାଇଛି ବୋଲି ଜାଣିଥିଲା କିମ୍ବା ତା'ପାଖରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କାରଣ ଥିଲା;

(iii) ଏପରି ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ସେ

(a) ସେହି ଅପରାଧର କୌଣସି ପ୍ରମାଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିଦେଇଥିଲା; କିମ୍ବା

(b) ସେହି ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଯାହା ସେ ସେତେବେଳେ ଜାଣିଥିଲା କିମ୍ବା ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲା ।

(iv) ଅପରାଧୀକୁ ଆଇନଗତ ଦଣ୍ଡରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ଉପରୋକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ବାସ୍ତବିକ ପରିଦୃଶ୍ୟରେ ଉପରୋକ୍ତ ଆଇନଗତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉପରେ, ଏହା ସ୍ୱଷ୍ଟ ଯେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ମୌଳିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାପନ କରିନାହାନ୍ତି । ଉତ୍ତରଦାତା-ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା *ଭି. ଏଲ୍. ଟ୍ରେସା* (ଉଲ୍ଲିଖିତ) ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ପାଇଁ ସହାୟକ ନୁହେଁ । ଆଇନଗତ ନୀତି ସହିତ କୌଣସି ବିବାଦ ନାହିଁ ଯେ IPC ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଏକ ପ୍ରଦତ୍ତ ମାମଲାରେ ଧାରା 201 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତି ଅନୁମତିଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀ IPC ର ଧାରା 302 ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆରୋପଗୁଡ଼ିକରୁ A-2 ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହେବା ବ୍ୟତୀତ, ଘଟାଯାଇଥିବା ଅପରାଧ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କୁ ଜଣା ଥିଲା ବୋଲି ଦାୟୀ କରି ଧାରା 201କୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉପାଦାନ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଲଳିତ ଯଥାର୍ଥରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଛନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ପ୍ରମାଣ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିଲା । ଯଦିଓ ଏକ ପ୍ରଦତ୍ତ ମାମଲାରେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା ୧୨୦୫ (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ସଂହିତା') ର ଧାରା 464 ଅନୁଯାୟୀ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋପ ବିଚାରଣକୁ ଅସିଦ୍ଧ କରେ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ ବାଦ ଦେବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଏବଂ ଏପରିକି ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଠାରୁ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ସାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଅଟେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଘଟିଥିବା ଅପରାଧ ବିଷୟରେ ଜାଣିଥିବା ହେତୁ ତାଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିବା ପାଇଁ ବିବରଣୀରେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ ଯାହା ଅଭିଯୁକ୍ତକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ କାରଣ ହୋଇପାରେ । କୌଣସି

ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖିଲେ ଆବେଦନକାରୀ-ଅଭିଯୁକ୍ତ A-2ର ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଛି । ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା । ଜାମିନନାମାଗୁଡ଼ିକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦିଆଯାଇଛି ।

ଏମ୍. ପି. ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷା ରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ସୁଶ୍ରୀ ସଙ୍ଗୀତା ଲେଙ୍କା,
ଅନୁବାଦିକା,
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ